

GIÁO DỤC KHỞI NGHIỆP Ở MỘT SỐ NƯỚC CHÂU ÂU VÀ GỢI MỞ CHO VIỆT NAM

Lê Thị Kim Oanh¹
Viện Nghiên cứu châu Âu

Tóm tắt:

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển nhanh chóng của công nghệ, giáo dục khởi nghiệp đang trở thành một yếu tố then chốt trong việc chuẩn bị cho thế hệ trẻ khả năng thích ứng và đổi mới sáng tạo. Nhiều quốc gia trên thế giới đã nhận thức được tầm quan trọng của việc trang bị cho thanh niên những kiến thức và kỹ năng cần thiết để khởi nghiệp. CHLB Đức và Phần Lan là hai ví dụ tiêu biểu, nơi giáo dục khởi nghiệp không chỉ được tích hợp vào chương trình học mà còn được hỗ trợ bởi các chính sách mạnh mẽ từ chính phủ và doanh nghiệp. Ở Đức, hệ thống giáo dục khởi nghiệp kết hợp lý thuyết với thực tiễn, khuyến khích học sinh và sinh viên tham gia vào các dự án thực tế. Trong khi đó, Phần Lan nổi bật với mô hình giáo dục đổi mới sáng tạo, giúp sinh viên phát triển tư duy khởi nghiệp ngay từ sớm. Từ những bài học kinh nghiệm quý báu này, Việt Nam cũng có thể tìm ra hướng đi phù hợp để thúc đẩy giáo dục khởi nghiệp, góp phần phát triển nền kinh tế và tạo ra nhiều cơ hội việc làm cho thế hệ trẻ.

Từ khóa: Giáo dục; Giáo dục khởi nghiệp; CHLB Đức; Phần Lan; Việt Nam.

Mã số: 24101502

ENTREPRENEURSHIP EDUCATION IN SOME EUROPEAN COUNTRIES AND SUGGESTIONS FOR VIETNAM

Summary:

In the context of globalization and rapid technological advancement, entrepreneurship education is becoming a crucial factor in preparing the younger generation to adapt and innovate. Many countries around the world have recognized the importance of equipping youth with the knowledge and skills necessary for entrepreneurship. Germany and Finland are two notable examples where entrepreneurship education is not only integrated into the curriculum but also supported by strong policies from the government and businesses. In Germany, the entrepreneurship education system combines theory with practice, encouraging students to engage in real-world projects. Meanwhile, Finland stands out with its innovative education model, which helps students develop an entrepreneurial mindset from an early age. Drawing from these valuable experiences, Vietnam can also identify suitable pathways to promote entrepreneurship education, contributing to economic development and creating more job opportunities for the younger generation.

Keywords: Education; Entrepreneurship education; Germany; Finland; Vietnam.

---

¹ Liên hệ tác giả: vx0181102@yahoo.com

1. Cơ sở lý luận

Giáo dục khởi nghiệp đã được nghiên cứu và định nghĩa bởi nhiều học giả và tổ chức trong và ngoài nước

Theo UNESCO: Giáo dục khởi nghiệp không chỉ dạy học viên cách khởi nghiệp, mà còn giúp phát triển các kỹ năng sáng tạo, giải quyết vấn đề và đưa ra quyết định. Mục tiêu là thúc đẩy tinh thần doanh nhân, đổi mới và trách nhiệm xã hội (*European Commission, 2014*).

Theo Ủy ban châu Âu (*European Commission*): Giáo dục khởi nghiệp là quá trình phát triển năng lực để biến ý tưởng thành hành động, bao gồm việc sáng tạo, đổi mới, quản lý rủi ro và lập kế hoạch. Nó hướng đến việc trang bị cho người học khả năng tự khởi tạo công việc cho bản thân và đóng góp vào xã hội.

Nils Goldschmidt (2013), học giả người Đức - Giáo dục khởi nghiệp là quá trình phát triển năng lực và kỹ năng cho các cá nhân để họ có thể đối mặt với các thử thách kinh doanh trong môi trường khởi nghiệp, thông qua các khóa học và chương trình đào tạo được thiết kế để tăng cường khả năng nhận diện cơ hội, quản lý rủi ro, và sáng tạo trong việc xây dựng và phát triển doanh nghiệp.

Frank L. Koller và Thomas Zellweger (2011) - Giáo dục khởi nghiệp không chỉ dừng lại ở các môn học về kế toán và quản trị doanh nghiệp mà còn bao gồm việc phát triển các kỹ năng mềm như tư duy phản biện, khả năng giao tiếp và các kỹ năng lãnh đạo. Họ nhấn mạnh việc phát triển khả năng tạo ra và thực hiện các ý tưởng mới, đặc biệt trong các lĩnh vực đổi mới sáng tạo và công nghệ.

EXIST (Chương trình hỗ trợ khởi nghiệp của Chính phủ CHLB Đức) là một trong những chương trình hỗ trợ khởi nghiệp nổi bật ở CHLB Đức, định nghĩa giáo dục khởi nghiệp là một quá trình kết hợp nghiên cứu, phát triển sản phẩm và việc áp dụng kiến thức thực tiễn vào việc xây dựng doanh nghiệp. Các chương trình khởi nghiệp tại các trường đại học ở Đức không chỉ cung cấp kiến thức về khởi nghiệp mà còn tạo cơ hội cho sinh viên và nhà nghiên cứu phát triển ý tưởng và sản phẩm khởi nghiệp.

Giáo dục khởi nghiệp ở Phần Lan (*Entrepreneurship Education in Finland*) được định nghĩa và phát triển bởi nhiều học giả và tổ chức nổi bật trong lĩnh vực giáo dục và khởi nghiệp. Mô hình giáo dục khởi nghiệp ở Phần Lan đặc biệt chú trọng đến việc phát triển năng lực sáng tạo, tư duy khởi nghiệp và khả năng giải quyết vấn đề, không chỉ qua lý thuyết mà còn qua các phương pháp thực hành trực tiếp.

Đại học Aalto, một trong những trường đại học hàng đầu về khởi nghiệp ở Phần Lan, định nghĩa giáo dục khởi nghiệp là một phương pháp giáo dục giúp sinh viên phát triển khả năng sáng tạo và đổi mới trong kinh doanh. Các chương trình giáo dục khởi nghiệp của Aalto không chỉ dạy về lý thuyết quản trị kinh doanh mà còn cung cấp các cơ hội thực hành trong môi trường thực tế, qua các dự án hợp tác với các doanh nghiệp khởi nghiệp và các tổ chức.

Tóm lại, giáo dục khởi nghiệp không chỉ đơn thuần là việc dạy học viên cách bắt đầu và điều hành một doanh nghiệp mà còn là quá trình phát triển các kỹ năng thiết yếu như tư duy sáng tạo, giải quyết vấn đề, và ra quyết định chiến lược. Tại Phần Lan và CHLB Đức, giáo dục khởi nghiệp đã được triển khai mạnh mẽ với những định nghĩa và phương pháp học tập riêng biệt nhưng đều nhấn mạnh vào việc xây dựng tinh thần doanh nhân và khuyến khích đổi mới sáng tạo trong bối cảnh kinh tế hiện đại.

Tổng quan tình hình nghiên cứu

Giáo dục khởi nghiệp đã trở thành một lĩnh vực nghiên cứu quan trọng, giúp phát triển tư duy sáng tạo, kỹ năng giải quyết vấn đề và tinh thần doanh nhân. Cả CHLB Đức và Phần Lan đều có những nghiên cứu đáng chú ý trong lĩnh vực này, những nghiên cứu này đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành các chương trình giáo dục khởi nghiệp.

Các nghiên cứu về mô hình giáo dục khởi nghiệp: Ở CHLB Đức, các nghiên cứu của R. Becker (2018), F. Schramm (2020), Francisco Pavón Rabasco (2017), BIBB (2022)... đã phân tích cách thức giáo dục khởi nghiệp được triển khai tại các trường đại học và tổ chức giáo dục ở CHLB Đức. Các tác giả chỉ ra rằng giáo dục khởi nghiệp tại CHLB Đức chú trọng đến việc học qua thực hành và kỹ năng lãnh đạo. Ở Phần Lan các tác giả K. K. Pihkala (2019), J. Nieminen (2020) giáo dục khởi nghiệp được triển khai tại các trường đại học Phần Lan, đặc biệt là tại Đại học Aalto và Đại học Helsinki. Các nghiên cứu chỉ ra rằng Phần Lan áp dụng phương pháp học qua thực hành và learning-by-doing, nơi sinh viên có thể phát triển kỹ năng khởi nghiệp thông qua các dự án thực tế và các nền tảng khởi nghiệp.

Các nghiên cứu về xu hướng và tác động của giáo dục khởi nghiệp: Ở CHLB Đức nhiều nghiên cứu đã chỉ ra giáo dục khởi nghiệp có vai trò và tác động tích cực đến ý định và hiệu quả khởi nghiệp như các tác giả KfW Bank (2021), L. G. Hatten (2019), J. Müller (2021), PwC & Startup-Verband (2022)... phân tích tác động của giáo dục khởi nghiệp đối với hệ sinh thái khởi nghiệp tại CHLB Đức, đặc biệt là việc thúc đẩy đổi mới sáng tạo và các mô hình kinh doanh bền vững. Các nghiên cứu đã cho thấy hệ sinh thái này được hỗ trợ mạnh mẽ từ các trường đại học, tổ chức khởi nghiệp và các chương trình tăng tốc như Hub và Berlin Startup Stipendium, ảnh hưởng của giáo dục khởi nghiệp đối với ý định khởi nghiệp của sinh viên. Nghiên cứu chỉ ra rằng giáo dục khởi nghiệp tại CHLB Đức có tác động rõ rệt đến sự hình thành ý định khởi nghiệp của sinh viên, đặc biệt là khi chương trình giảng dạy kết hợp thực tế và các dự án khởi nghiệp. Trong khi đó, ở Phần Lan, các tác giả M. Korhonen (2021), T. Lehto (2020), Wang, H. (2022)... đã cho thấy giáo dục khởi nghiệp tại Phần Lan đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành ý định khởi nghiệp của sinh viên. Các chương trình giáo dục khởi nghiệp tại Phần Lan khuyến khích sinh viên phát triển tư duy sáng tạo và tư duy phản biện, qua đó thúc đẩy họ trở thành các doanh nhân có trách nhiệm và đổi mới sáng tạo. Các trường đại học Phần Lan như Đại học

Helsinki và Đại học Aalto đã tích hợp yếu tố trách nhiệm xã hội vào chương trình giảng dạy khởi nghiệp, giúp sinh viên phát triển các giải pháp khởi nghiệp bền vững và có lợi cho cộng đồng.

Báo cáo của OECD cung cấp thông tin về tỷ lệ chi tiêu quốc gia cho các cơ sở giáo dục và đào tạo, trong đó có giáo dục khởi nghiệp. Các quốc gia như CHLB Đức và Phần Lan đầu tư rất lớn vào giáo dục, bao gồm cả giáo dục khởi nghiệp, để phát triển nguồn lực con người (OECD, 2021).

Các nghiên cứu tổng quan về giáo dục khởi nghiệp và doanh nhân (Dainow, 1986; Gorman et al., 1997) cũng như các chương trình doanh nhân đặc biệt (McMullan et al., 2002) đã chỉ ra rằng có một mối liên kết tích cực quan trọng giữa giáo dục khởi nghiệp và các yếu tố liên quan đến ý định khởi nghiệp, vốn con người, và kết quả kinh doanh.

Tóm lại, các nghiên cứu về giáo dục khởi nghiệp tại CHLB Đức nhấn mạnh sự kết hợp giữa lý thuyết và thực hành, các chương trình tăng tốc và sự hợp tác chặt chẽ giữa trường đại học và các công ty khởi nghiệp. CHLB Đức cũng chú trọng đến việc phát triển các kỹ năng lãnh đạo và giải quyết vấn đề, đồng thời nghiên cứu các thách thức trong việc xây dựng các mô hình giáo dục khởi nghiệp có tính thực tiễn cao. Các nghiên cứu giáo dục khởi nghiệp tại Phần Lan chủ yếu tập trung vào phương pháp học qua thực hành và learning-by-doing, khuyến khích sinh viên phát triển các kỹ năng sáng tạo, tư duy phản biện, và tinh thần doanh nhân.

2. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp phân tích, đánh giá và tổng hợp sẽ được sử dụng chủ yếu trong bài viết này nhằm làm rõ một số điểm nổi bật về giáo dục khởi nghiệp ở CHLB Đức và Phần Lan. Phân tích, đánh giá và tổng hợp các mô hình giáo dục khởi nghiệp thành công ở CHLB Đức và Phần Lan, phân tích sự kết hợp giữa giảng dạy lý thuyết và thực hành, hợp tác giữa trường đại học và doanh nghiệp cũng như hỗ trợ từ chính phủ. Dựa trên tổng hợp từ các mô hình thành công, bài viết đưa ra các gợi mở về cách cải thiện giáo dục khởi nghiệp tại Việt Nam, bao gồm việc xây dựng chương trình đào tạo chất lượng, thúc đẩy môi trường khởi nghiệp và tạo sự kết nối mạnh mẽ giữa các bên liên quan.

Nguồn dữ liệu cung cấp cho các phân tích của bài viết lấy từ các bài báo được đăng trên Tạp chí chuyên ngành trong nước và quốc tế, báo cáo của các tổ chức có liên quan, một số thông tin tham khảo từ các báo tin tức online có uy tín.

3. Kinh nghiệm của một số quốc gia châu Âu về giáo dục khởi nghiệp

3.1. Giáo dục khởi nghiệp ở CHLB Đức

Giáo dục khởi nghiệp ngày càng trở thành một yếu tố quan trọng trong hệ thống giáo dục đại học trên toàn thế giới. Ở CHLB Đức, nơi có nền kinh tế phát triển và văn hóa đổi mới, các trường đại học đang nỗ lực tích hợp khởi

nghiệp vào chương trình giảng dạy để chuẩn bị cho sinh viên khả năng tham gia vào nền kinh tế sáng tạo cụ thể:

Chú trọng vào sự sáng tạo và đổi mới: Các trường đại học tại CHLB Đức tích cực khuyến khích sinh viên phát triển kỹ năng sáng tạo và tư duy đổi mới. Nhiều chương trình giáo dục khởi nghiệp tập trung vào việc rèn luyện khả năng giải quyết vấn đề và phát triển ý tưởng độc đáo. Nhiều trường đại học ở CHLB Đức đã tích hợp giáo dục khởi nghiệp vào chương trình học. Ví dụ: Đại học Mannheim có Chương trình “Mannheim Business School”, đây là một trong những chương trình nổi bật tại Đại học Mannheim, cung cấp cho sinh viên kiến thức thực tiễn về quản trị kinh doanh và khởi nghiệp. Chương trình này bao gồm các khóa học về quản lý dự án, phát triển sản phẩm và chiến lược kinh doanh, giúp sinh viên hiểu rõ về quy trình khởi nghiệp từ ý tưởng đến thực hiện.

Tại Đại học Kinh tế Berlin (Hochschule für Wirtschaft und Recht): đối với Khóa học “Entrepreneurship”, sinh viên được học từ các giảng viên và doanh nhân thành đạt. Khóa học này không chỉ cung cấp kiến thức lý thuyết mà còn đưa ra các tình huống thực tế, giúp sinh viên nắm bắt được các khía cạnh khác nhau của việc khởi nghiệp, từ xây dựng mô hình kinh doanh đến quản lý tài chính.

Việc tích hợp giáo dục khởi nghiệp vào chương trình học không chỉ trang bị cho sinh viên kiến thức và kỹ năng cần thiết mà còn khuyến khích họ phát triển tư duy phản biện và sáng tạo. Điều này đặc biệt quan trọng trong bối cảnh kinh tế hiện đại, nơi mà đổi mới và khả năng thích ứng là yếu tố sống còn cho sự thành công.

Giáo dục khởi nghiệp tại CHLB Đức thường được tích hợp vào nhiều lĩnh vực học thuật khác nhau, từ kinh doanh, kỹ thuật đến khoa học xã hội. Điều này giúp sinh viên có cái nhìn toàn diện về quy trình khởi nghiệp và ứng dụng kiến thức từ nhiều ngành khác nhau. Nhiều trường đại học đã tích hợp các khóa học về khởi nghiệp vào chương trình giảng dạy. Một số trường như Đại học Mannheim, Đại học Kinh tế Berlin, và Đại học RWTH Aachen nổi bật với các chương trình đào tạo khởi nghiệp. Tại Đại học RWTH Aachen, các khóa học khởi nghiệp được thiết kế để kết hợp kiến thức kỹ thuật với kinh doanh. Sinh viên có thể tham gia vào các dự án nghiên cứu và phát triển sản phẩm, giúp họ hiểu rõ hơn về cách biến ý tưởng kỹ thuật thành sản phẩm thương mại (*Francisco Pavón Rabasco, 2017*).

Việc tích hợp khởi nghiệp vào nhiều lĩnh vực học thuật giúp sinh viên có cái nhìn toàn diện về quy trình khởi nghiệp. Họ học được cách áp dụng kiến thức từ nhiều ngành khác nhau, từ kỹ thuật đến marketing và quản lý. Sinh viên được khuyến khích phát triển tư duy phản biện và khả năng giải quyết vấn đề, những yếu tố cần thiết trong môi trường khởi nghiệp. Giáo dục khởi nghiệp tại các trường đại học ở CHLB Đức không chỉ giúp sinh viên phát triển kỹ năng cần thiết mà còn góp phần tạo ra một môi trường sáng tạo và

đổi mới. Những nỗ lực này sẽ giúp xây dựng một thể hệ doanh nhân có khả năng đáp ứng nhanh chóng với những thách thức của thị trường.

Hợp tác với doanh nghiệp: Sự hợp tác giữa các trường đại học và doanh nghiệp ở CHLB Đức đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao chất lượng giáo dục khởi nghiệp. Mỗi quan hệ này không chỉ tạo ra cơ hội thực tập cho sinh viên mà còn giúp họ tham gia vào các dự án thực tiễn, từ đó phát triển kỹ năng và tích lũy kinh nghiệm quý báu.

Nhiều trường đại học tại CHLB Đức đã xây dựng mối quan hệ chặt chẽ với doanh nghiệp và tổ chức, cung cấp cho sinh viên nhiều cơ hội thực tập. Qua đó, sinh viên có thể áp dụng lý thuyết đã học vào thực tế, cũng như hiểu rõ hơn về môi trường làm việc trong lĩnh vực khởi nghiệp. Một số trường như Đại học RWTH Aachen và Đại học Mannheim có các chương trình thực tập kết nối với các công ty khởi nghiệp và doanh nghiệp lớn, giúp sinh viên có trải nghiệm thực tiễn và hiểu biết sâu sắc về quy trình vận hành của một doanh nghiệp (BIBB, 2022).

Sinh viên thường được khuyến khích tham gia vào các mô hình học tập thực tiễn, trong đó có các dự án khởi nghiệp như: Chương trình “Startup Weekend”, Chương trình này được tổ chức tại nhiều trường đại học, cho phép sinh viên làm việc theo nhóm để phát triển ý tưởng kinh doanh trong một khoảng thời gian ngắn, thường là 48 giờ. Đây là cơ hội tuyệt vời để họ học hỏi về quy trình khởi nghiệp thực tế, từ việc hình thành ý tưởng đến xây dựng mô hình kinh doanh và thuyết trình trước các nhà đầu tư.

Qua việc tham gia vào các dự án thực tiễn, sinh viên phát triển kỹ năng mềm như lãnh đạo, làm việc nhóm và giải quyết vấn đề. Hợp tác với doanh nghiệp giúp sinh viên xây dựng mạng lưới quan hệ trong ngành, điều này có thể hỗ trợ họ trong việc tìm kiếm cơ hội việc làm sau khi tốt nghiệp.

Mô hình trung tâm khởi nghiệp: Các trường đại học thường thành lập các trung tâm khởi nghiệp để cung cấp hỗ trợ và tư vấn cho sinh viên. Những trung tâm này tổ chức các buổi hội thảo, chương trình huấn luyện và tạo điều kiện cho sinh viên kết nối với các nhà đầu tư và chuyên gia. Nhiều trường còn thiết lập các không gian ươm tạo và trung tâm khởi nghiệp: Đại học RWTH Aachen: Có “Aachen Center for Technology Transfer” (ATTC) hỗ trợ sinh viên trong việc phát triển ý tưởng kinh doanh, cung cấp dịch vụ tư vấn và kết nối với các nhà đầu tư (PwC & Startup-Verband, 2022); Đại học Hamburg: Hợp tác với các công ty địa phương để cung cấp chương trình thực tập cho sinh viên, tạo điều kiện cho họ áp dụng kiến thức vào thực tiễn.

Khuyến khích tham gia vào các cuộc thi khởi nghiệp: Nhiều trường đại học ở CHLB Đức đã tổ chức các cuộc thi khởi nghiệp như một cách để thúc đẩy tinh thần cạnh tranh và đổi mới trong sinh viên. Những cuộc thi này không chỉ là sân chơi cho các ý tưởng sáng tạo mà còn là cơ hội quý giá để sinh viên nhận phản hồi từ các chuyên gia trong ngành.

Các cuộc thi khởi nghiệp khuyến khích sinh viên phát triển và hiện thực hóa ý tưởng của mình, từ đó nâng cao khả năng tư duy sáng tạo và giải quyết vấn đề. Sinh viên có cơ hội kết nối với các doanh nhân, nhà đầu tư và chuyên gia trong lĩnh vực khởi nghiệp, mở rộng mạng lưới quan hệ và tìm kiếm cơ hội hợp tác.

Các cuộc thi khởi nghiệp tại các trường đại học ở CHLB Đức là một phần quan trọng trong giáo dục khởi nghiệp, không chỉ giúp sinh viên phát triển ý tưởng mà còn trang bị cho họ những kỹ năng cần thiết để thành công trong môi trường khởi nghiệp. Sự khuyến khích tham gia vào những hoạt động này không chỉ nâng cao tinh thần cạnh tranh mà còn thúc đẩy sự đổi mới trong thể hệ doanh nhân tương lai.

Hỗ trợ từ Chính phủ: Chính phủ CHLB Đức đã nhận thức được tầm quan trọng của giáo dục khởi nghiệp trong việc thúc đẩy đổi mới và phát triển kinh tế. Do đó, nhiều chương trình hỗ trợ và tài trợ đã được triển khai để giúp sinh viên hiện thực hóa ý tưởng khởi nghiệp của mình.

Chương trình EXIST: Đây là một trong những chương trình quan trọng nhất do Bộ Kinh tế và Năng lượng CHLB Đức quản lý. EXIST cung cấp tài trợ cho các dự án khởi nghiệp từ sinh viên, giúp họ phát triển ý tưởng và xây dựng doanh nghiệp. Chương trình này hỗ trợ chi phí cho các hoạt động nghiên cứu và phát triển cũng như đào tạo kỹ năng khởi nghiệp (BMW, 2016).

Tài trợ từ quỹ KfW: Ngân hàng phát triển KfW cung cấp nhiều chương trình vay ưu đãi và hỗ trợ tài chính cho các doanh nghiệp khởi nghiệp. Điều này giúp sinh viên có thêm nguồn lực để triển khai ý tưởng kinh doanh của mình.

Chính phủ cũng hỗ trợ các trường đại học tổ chức các khóa đào tạo về khởi nghiệp, từ quản lý doanh nghiệp đến marketing và tài chính. Điều này giúp sinh viên trang bị kiến thức và kỹ năng cần thiết để bắt đầu sự nghiệp khởi nghiệp. Nhiều chương trình hỗ trợ sinh viên được kết nối với các cố vấn doanh nghiệp và chuyên gia trong ngành, giúp họ nhận được hướng dẫn và phản hồi về ý tưởng khởi nghiệp của mình. Chính phủ và các tổ chức phi chính phủ thường tổ chức các sự kiện kết nối, nơi sinh viên có thể gặp gỡ các doanh nhân, nhà đầu tư và chuyên gia.

Đào tạo giảng viên chuyên nghiệp: Để đảm bảo chất lượng giáo dục khởi nghiệp và hỗ trợ sinh viên một cách hiệu quả, nhiều trường đại học ở CHLB Đức đã chú trọng đến việc nâng cao trình độ và kỹ năng cho giảng viên. Việc đào tạo giảng viên chuyên nghiệp không chỉ giúp họ cập nhật kiến thức mới mà còn nâng cao khả năng giảng dạy và hướng dẫn sinh viên trong quá trình khởi nghiệp. Các trường tổ chức các khóa đào tạo dành riêng cho giảng viên, tập trung vào những khía cạnh quan trọng của giáo dục khởi nghiệp như phát triển chương trình giảng dạy, phương pháp giảng dạy tương tác và ứng dụng thực tiễn trong lớp học (OECD, 2021). Các giảng viên thường tham gia các hội thảo và hội nghị quốc tế để chia sẻ kiến thức và kinh nghiệm, cũng như cập nhật các xu hướng mới trong lĩnh vực khởi nghiệp. Khuyến khích giảng

viên hợp tác với các doanh nhân và chuyên gia trong ngành để học hỏi từ kinh nghiệm thực tế. Điều này giúp họ đưa ra những ví dụ cụ thể và thực tiễn trong giảng dạy, giúp sinh viên hiểu rõ hơn về quy trình khởi nghiệp.

Đào tạo giảng viên chuyên nghiệp trong lĩnh vực khởi nghiệp là một yếu tố quan trọng để nâng cao chất lượng giáo dục tại các trường đại học ở CHLB Đức. Việc đầu tư vào phát triển kỹ năng cho giảng viên không chỉ mang lại lợi ích cho sinh viên mà còn góp phần vào việc xây dựng một môi trường giáo dục khởi nghiệp mạnh mẽ và hiệu quả, từ đó, tạo ra những doanh nhân tiềm năng cho tương lai.

Tạo dựng hệ sinh thái khởi nghiệp: Các trường đại học ở Đức thường tham gia vào mạng lưới khởi nghiệp rộng lớn, kết nối với các tổ chức, nhà đầu tư và doanh nhân để tạo ra một môi trường thuận lợi cho sự phát triển của các dự án khởi nghiệp.

Có thể nói, giáo dục khởi nghiệp tại Đức đã có những bước tiến mạnh mẽ, thể hiện qua việc tích hợp chương trình đào tạo đa dạng vào nhiều lĩnh vực học thuật khác nhau. Sự chú trọng từ Chính phủ, mối quan hệ chặt chẽ với doanh nghiệp, cùng với việc khuyến khích tham gia vào các cuộc thi khởi nghiệp đã tạo ra một hệ sinh thái hỗ trợ mạnh mẽ cho sinh viên. Các trường đại học như Đại học Mannheim, Đại học Kinh tế Berlin và Đại học RWTH Aachen đã tiên phong trong việc phát triển các chương trình giáo dục khởi nghiệp, không chỉ cung cấp kiến thức lý thuyết mà còn tạo cơ hội thực hành thực tế cho sinh viên. Việc đào tạo giảng viên chuyên nghiệp cũng góp phần quan trọng trong việc đảm bảo chất lượng giáo dục, giúp sinh viên có được những kỹ năng và tư duy cần thiết để khởi nghiệp thành công. Với sự hỗ trợ từ Chính phủ, các tổ chức và doanh nghiệp, giáo dục khởi nghiệp ở Đức không chỉ tạo ra một thế hệ doanh nhân sáng tạo và năng động mà còn góp phần thúc đẩy sự phát triển kinh tế bền vững của đất nước. Từ đó, có thể khẳng định rằng giáo dục khởi nghiệp tại Đức đang trên đà phát triển mạnh mẽ và sẽ tiếp tục là một động lực quan trọng cho sự đổi mới và tiến bộ trong tương lai. Theo một nghiên cứu của KfW Bank, khoảng 50% sinh viên tốt nghiệp từ các chương trình khởi nghiệp bắt đầu kinh doanh riêng trong vòng 5 năm sau khi ra trường (KfW Bank, 2021).

Các xu hướng mới trong giáo dục khởi nghiệp ở Đức: Trong bối cảnh phát triển nhanh chóng của các công nghệ mới như Edtech (Công nghệ giáo dục) và AI (Trí tuệ nhân tạo), CHLB Đức cũng đang đẩy mạnh việc áp dụng công nghệ vào giáo dục khởi nghiệp, đặc biệt là trong các lĩnh vực Edtech và AI. Các trường đại học Đức chú trọng vào việc tạo ra các mô hình giáo dục linh hoạt và sáng tạo, khuyến khích sinh viên tham gia vào các dự án khởi nghiệp thực tế.

Edtech trong giáo dục khởi nghiệp tại Đức: Khóa học trực tuyến và các nền tảng học tập số: Các trường đại học Đức, đặc biệt là Đại học Kỹ thuật Munich (TUM) và Đại học Berlin đã xây dựng các chương trình đào tạo khởi nghiệp

trực tuyến và kết hợp (blended learning), giúp sinh viên có thể học mọi lúc, mọi nơi. Các nền tảng như Coursera và Udemy cũng đã hợp tác với các trường Đức để cung cấp các khóa học về khởi nghiệp, quản lý và đổi mới sáng tạo. Các nền tảng Edtech như LearnStart hay Entrepreneurship Campus của Đức mang đến một không gian học tập trực tuyến giúp sinh viên, nhà sáng lập trẻ có thể chia sẻ ý tưởng, học hỏi từ các mentor và tham gia vào các dự án khởi nghiệp. Các nền tảng này cũng sử dụng công nghệ để kết nối sinh viên với các nhà đầu tư và đối tác tiềm năng.

AI trong việc hỗ trợ học tập và phát triển ý tưởng khởi nghiệp: Các trường đại học Đức đang sử dụng AI để hỗ trợ sinh viên phát triển các ý tưởng kinh doanh. Các sinh viên tại Đức tham gia vào các khóa học khởi nghiệp có thể sử dụng các công cụ AI để phân tích dữ liệu thị trường, xác định nhu cầu khách hàng và phát triển sản phẩm một cách tối ưu. Ví dụ, trong chương trình khởi nghiệp tại Đại học Mannheim, sinh viên có thể sử dụng các công cụ như Tableau AI để phân tích dữ liệu người tiêu dùng và xây dựng chiến lược marketing hiệu quả.

3.2. Giáo dục khởi nghiệp ở Phần Lan

Phần Lan, với dân số khoảng 5,4 triệu người, nổi bật với một hệ thống sinh thái khởi nghiệp sáng tạo mạnh mẽ. Mặc dù quy mô dân số không lớn, nhưng đất nước này đã xây dựng được một cộng đồng khởi nghiệp năng động, đóng vai trò thiết yếu trong quá trình đổi mới và phát triển kinh tế.

Tích hợp giáo dục khởi nghiệp vào chương trình học: Tại Phần Lan, giáo dục khởi nghiệp được lồng ghép một cách hiệu quả vào chương trình giảng dạy từ bậc tiểu học cho đến đại học, tạo nền tảng vững chắc cho các thế hệ thanh niên trong lĩnh vực khởi nghiệp (Leena Eskola et al, 2017). Hệ thống giáo dục ở đây có cấu trúc linh hoạt và liên thông, không chỉ đảm bảo việc cung cấp kiến thức toàn diện mà còn kết nối với giáo dục định hướng nghề nghiệp ngay từ sớm. Ở bậc đào tạo đại học và thạc sĩ, chương trình được phân chia rõ ràng theo hai định hướng: nghiên cứu và ứng dụng - thực hành. Đặc biệt, chương trình thạc sĩ theo định hướng ứng dụng - thực hành yêu cầu sinh viên phải có ít nhất 3 năm kinh nghiệm làm việc thực tế. Chỉ khi lên bậc đào tạo tiến sĩ, các định hướng này mới được kết hợp lại. Người học được khuyến khích thực hiện các dự án sáng tạo, phát triển tư duy phản biện và tự lập kế hoạch. Khởi nghiệp không chỉ đơn thuần là kiến thức lý thuyết mà còn là một phần thiết yếu của kỹ năng sống. Sinh viên được khuyến khích phân tích, đánh giá và đặt câu hỏi về các vấn đề thực tiễn, từ đó phát triển khả năng tự duy sáng tạo và phản biện. Môi trường học tập tại Phần Lan tạo điều kiện cho người học tiếp cận với các tình huống thực tế, khuyến khích họ tìm ra các giải pháp sáng tạo cho những thách thức gặp phải. Việc này giúp họ rèn luyện các kỹ năng quan trọng ngay từ sớm. Hơn nữa, giáo dục Phần Lan nhấn mạnh việc học sinh làm việc theo nhóm để phát triển ý tưởng và dự án chung, qua đó nâng cao khả năng hợp tác, chia sẻ và phối hợp trong các hoạt động

tập thể. Cuối cùng, môi trường học tập tại đây khuyến khích học sinh suy nghĩ độc lập, tự do sáng tạo, và thử nghiệm các ý tưởng mới mà không bị giới hạn bởi khuôn khổ giáo trình. Điều này không chỉ tạo ra một nền tảng vững chắc cho khởi nghiệp mà còn giúp hình thành những cá nhân có khả năng thích ứng và đổi mới trong xã hội hiện đại.

Tại Phần Lan, sự hợp tác giữa các trường học, trường đại học và doanh nghiệp là một đặc điểm nổi bật trong giáo dục khởi nghiệp. Mỗi liên kết này không chỉ mang lại lợi ích cho sinh viên mà còn tạo ra một môi trường thuận lợi cho các doanh nghiệp khởi nghiệp phát triển. Các trường học và đại học thường phối hợp chặt chẽ với doanh nghiệp để cung cấp chương trình thực tập, nghiên cứu thực tiễn và các dự án khởi nghiệp. Sinh viên có cơ hội làm việc trực tiếp với các doanh nghiệp, từ đó trải nghiệm thế giới thực và phát triển tư duy kinh doanh ngay trong ghế nhà trường. Sinh viên được khuyến khích tham gia vào các kỳ thực tập tại các doanh nghiệp đối tác. Điều này giúp họ áp dụng kiến thức đã học vào thực tiễn, rèn luyện kỹ năng và mở rộng mạng lưới quan hệ chuyên nghiệp. Các dự án nghiên cứu giữa trường đại học và doanh nghiệp không chỉ giúp sinh viên tham gia vào quá trình phát triển sản phẩm và dịch vụ, mà còn tạo cơ hội để họ hiểu sâu hơn về các xu hướng, thách thức và cơ hội trong ngành nghề mà họ theo đuổi. Sự liên kết này cũng giúp các start-up có cơ hội hợp tác với trường học để phát triển ý tưởng kinh doanh. Các doanh nghiệp mới có thể nhận được sự hỗ trợ từ sinh viên trong các dự án khởi nghiệp, trong khi sinh viên có thể học hỏi từ những trải nghiệm thực tế trong quá trình phát triển doanh nghiệp. Các doanh nghiệp khởi nghiệp có thể sử dụng nguồn lực và kiến thức từ sinh viên để phát triển và thử nghiệm ý tưởng kinh doanh, tạo ra một môi trường học tập và sáng tạo đa chiều. Sự liên kết chặt chẽ giữa nhà trường và doanh nghiệp không chỉ giúp sinh viên nắm vững lý thuyết mà còn hiểu cách áp dụng kiến thức vào thực tế, từ đó phát triển kỹ năng thực tiễn và kinh nghiệm quý giá. Sự liên kết chặt chẽ giữa nhà trường và doanh nghiệp ở Phần Lan là yếu tố then chốt giúp sinh viên trải nghiệm thực tế và phát triển tư duy kinh doanh ngay từ sớm. Mỗi quan hệ hợp tác này không chỉ mang lại lợi ích cho sinh viên mà còn góp phần vào sự phát triển bền vững của cộng đồng doanh nghiệp, tạo ra một môi trường khởi nghiệp đầy tiềm năng cho tương lai.

Mô hình giáo dục khởi nghiệp ở Phần Lan: có nhiều chương trình giáo dục khởi nghiệp được thiết kế để phát triển kỹ năng và tinh thần doanh nhân ở học sinh và sinh viên. Phần Lan cũng có các chương trình thúc đẩy giáo dục đào tạo khởi nghiệp như Chương trình Giáo dục khởi nghiệp Phần Lan, nhắm tới các đối tượng là sinh viên tại các trường đại học và cao đẳng kinh doanh ở Phần Lan (Nasati, 2018). Tiêu biểu như:

Đại học Aalto là một trong những trường đại học hàng đầu ở Phần Lan, đặc biệt trong việc kết hợp kỹ thuật, kinh tế và thiết kế để tạo ra một mô hình khởi nghiệp liên ngành. Một trong những trường hợp nghiên cứu điển hình là sự phát triển của công ty VTT Technical Research Centre of Finland, được

thành lập từ những sáng kiến khởi nghiệp của sinh viên Đại học Aalto. Tại Aalto, sinh viên từ các ngành khác nhau hợp tác để phát triển các ý tưởng sáng tạo. Trường cung cấp các khóa học và cuộc thi như Aalto StartUp Center giúp sinh viên kết nối với các nhà đầu tư và hỗ trợ phát triển doanh nghiệp. Một số start-up thành công từ Aalto University đã thu hút đầu tư lớn và trở thành các công ty công nghệ hàng đầu, như Smartly.io, một nền tảng tự động hóa quảng cáo trực tuyến, được định giá hơn 1 tỷ USD.

Start-up Sauna là một trong các tổ chức tăng tốc khởi nghiệp nổi bật của Phần Lan, đã hỗ trợ hàng trăm start-up trong nhiều lĩnh vực khác nhau. Start-up Sauna cung cấp các chương trình huấn luyện, tạo cơ hội kết nối với các nhà đầu tư và tổ chức tài chính. Họ tập trung vào việc phát triển các doanh nghiệp sáng tạo và công nghệ, đồng thời hỗ trợ các sinh viên và nhà sáng lập mới khởi nghiệp. Nhiều công ty đã thành công sau khi tham gia Start-up Sauna, như Wolt, một nền tảng giao đồ ăn trực tuyến, được bán cho DoorDash với giá trị hơn 8 tỷ USD (Nasati, 2018).

Môi trường học tập khuyến khích đổi mới và sáng tạo là một đặc điểm nổi bật của hệ thống giáo dục Phần Lan (Wang, H, 2022). Thay vì chỉ tập trung vào việc truyền đạt kiến thức lý thuyết, giáo dục tại đây nhấn mạnh việc khuyến khích học sinh tự khám phá, tìm tòi và phát triển ý tưởng cá nhân. Phương pháp giáo dục ở Phần Lan không chỉ đơn thuần là việc tiếp thu kiến thức mà còn tạo cơ hội cho học sinh phát triển các kỹ năng quan trọng như quản lý dự án, tư duy kinh doanh và năng lực lãnh đạo. Học sinh được khuyến khích tham gia vào quá trình học tập một cách chủ động, từ đó nâng cao khả năng tự học và khám phá. Trong môi trường học tập này, học sinh được trao quyền tự chủ để đề xuất và thực hiện các dự án cá nhân hoặc nhóm. Điều này không chỉ giúp họ phát triển kỹ năng lập kế hoạch mà còn rèn luyện khả năng giải quyết vấn đề và ra quyết định. Sự tự chủ trong việc thực hiện dự án giúp học sinh cảm thấy có trách nhiệm hơn với quá trình học tập của mình. Môi trường học tập khuyến khích một văn hóa sáng tạo và đổi mới, nơi mà các ý tưởng mới được chào đón và phát triển. Học sinh có cơ hội tham gia vào các hoạt động thực tế, làm việc trong không gian mở và thực hiện các dự án mang tính thách thức, từ đó phát huy tối đa khả năng sáng tạo của bản thân. Môi trường học tập tại Phần Lan không chỉ giúp học sinh tiếp thu kiến thức một cách hiệu quả mà còn tạo điều kiện để họ phát triển toàn diện các kỹ năng cần thiết cho tương lai. Sự kết hợp giữa quyền tự chủ, khuyến khích đổi mới và tạo ra một không gian sáng tạo đã giúp hình thành những thế hệ học sinh năng động và tự tin, sẵn sàng đối mặt với những thách thức trong cuộc sống và công việc.

Hỗ trợ start-up và phát triển ý tưởng: Phần Lan cũng có hệ sinh thái khởi nghiệp mạnh mẽ, trong đó các start-up có cơ hội hợp tác với trường học để phát triển ý tưởng kinh doanh. Các trường đại học thường tổ chức các cuộc thi, sự kiện và hội thảo khởi nghiệp, nơi mà sinh viên có thể đưa ra những ý tưởng kinh doanh sáng tạo và nhận được sự hướng dẫn từ các chuyên gia

trong ngành. Đào tạo về kinh doanh cho sinh viên, họ đưa các môn học về kinh doanh tới đông đảo sinh viên các trường khuyến khích khởi nghiệp bằng cách tham gia sâu vào việc chuyển giao công nghệ các mô hình spin off, phát triển các doanh nghiệp có sẵn bằng cách thương mại hóa dựa vào các nghiên cứu của trường. Một trong những điểm mạnh của giáo dục Phần Lan là mô hình học qua trải nghiệm. Học sinh được tham gia các dự án thực tế, mô phỏng doanh nghiệp. Thông qua việc này, họ có thể trải nghiệm được cách thức hoạt động của thế giới thực và rèn luyện các kỹ năng quan trọng như quản lý dự án, phát triển sản phẩm, marketing và bán hàng.

Đào tạo giáo viên và xây dựng năng lực khởi nghiệp: Đào tạo giảng viên chuyên nghiệp trong giáo dục khởi nghiệp là một yếu tố quyết định để phát triển hệ thống giáo dục hiệu quả tại Phần Lan. Các giảng viên không chỉ cần có kiến thức chuyên môn mà còn phải có khả năng truyền đạt và hướng dẫn học sinh phát triển tư duy khởi nghiệp. Giảng viên tương lai phải trải qua một quy trình tuyển chọn gắt gao, trong đó chỉ những ứng viên xuất sắc mới được chọn vào các chương trình đào tạo. Điều này đảm bảo rằng những người giảng dạy có nền tảng vững chắc về kiến thức và kỹ năng. Các chương trình đào tạo giảng viên bao gồm các khóa học về giáo dục khởi nghiệp, quản lý dự án, và các phương pháp giảng dạy hiện đại. Giảng viên được trang bị kiến thức không chỉ về lý thuyết mà còn về ứng dụng thực tiễn trong giáo dục khởi nghiệp.

Hỗ trợ từ chính phủ và doanh nghiệp: Chính phủ Phần Lan đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy khởi nghiệp thông qua các chương trình hỗ trợ đa dạng. Chính phủ cung cấp các quỹ hỗ trợ tài chính cho các dự án khởi nghiệp, giúp các doanh nhân trẻ có nguồn lực cần thiết để phát triển ý tưởng của mình. Điều này bao gồm các khoản vay ưu đãi, trợ cấp và đầu tư trực tiếp từ các quỹ khởi nghiệp. Ngoài hỗ trợ tài chính, chính phủ còn cung cấp dịch vụ tư vấn cho các doanh nghiệp khởi nghiệp. Các chuyên gia sẽ hướng dẫn về chiến lược kinh doanh, quản lý tài chính và các khía cạnh pháp lý liên quan đến việc thành lập doanh nghiệp. Cơ quan Hỗ trợ Sáng tạo và Công nghệ (TEKES) đóng vai trò chủ chốt trong việc cung cấp các dịch vụ hỗ trợ và tài chính cho các doanh nghiệp khởi nghiệp. TEKES cung cấp nhiều hình thức hỗ trợ tài chính cho các dự án khởi nghiệp, bao gồm: cung cấp tài trợ cho các ý tưởng sáng tạo và dự án khởi nghiệp, giúp doanh nhân trẻ có thêm nguồn lực để phát triển sản phẩm và dịch vụ của họ. Các khoản tài trợ này thường không yêu cầu hoàn trả, tạo điều kiện thuận lợi cho các doanh nghiệp mới. Bên cạnh tài chính, TEKES còn cung cấp hỗ trợ kỹ thuật, giúp các doanh nghiệp khởi nghiệp định hình và phát triển dự án của mình thông qua tư vấn và hướng dẫn từ các chuyên gia trong ngành. Nhiều thành phố ở Phần Lan, như Helsinki, có các không gian làm việc chung nơi các doanh nhân có thể làm việc, kết nối và hợp tác với nhau. Các sự kiện kết nối, hội thảo và chương trình đào tạo được tổ chức thường xuyên, tạo cơ hội cho các doanh nhân trẻ gặp gỡ nhà đầu tư, chuyên gia và những người có cùng đam mê.

Sự liên kết chặt chẽ giữa trường học và doanh nghiệp là một đặc điểm nổi bật trong hệ thống giáo dục khởi nghiệp ở Phần Lan: Các trường học và đại học thường xuyên tổ chức các chương trình thực tập, cho phép sinh viên làm việc trực tiếp với doanh nghiệp. Qua đó, sinh viên có cơ hội áp dụng lý thuyết vào thực tiễn, rèn luyện kỹ năng và xây dựng mạng lưới quan hệ chuyên nghiệp. Sinh viên tham gia vào các dự án hợp tác với doanh nghiệp, nơi họ được giao nhiệm vụ phát triển ý tưởng và giải pháp cho các vấn đề thực tiễn. Điều này không chỉ giúp sinh viên hiểu rõ hơn về thị trường mà còn khuyến khích tư duy sáng tạo và khả năng làm việc nhóm. Sự hỗ trợ từ Chính phủ và doanh nghiệp không chỉ tạo điều kiện thuận lợi cho việc phát triển giáo dục khởi nghiệp ở Phần Lan mà còn giúp sinh viên chuẩn bị tốt hơn cho thị trường lao động. Sự kết hợp này không chỉ mang lại lợi ích cho cá nhân mà còn góp phần vào sự phát triển bền vững của nền kinh tế quốc gia.

Các xu hướng mới trong giáo dục khởi nghiệp ở Phần Lan: Phần Lan tập trung vào phương pháp học tập thực hành, trong đó sinh viên có thể phát triển ý tưởng khởi nghiệp của mình trong môi trường học tập thông qua các công cụ Edtech. Các trường đại học như Đại học Aalto hay Đại học Helsinki đã áp dụng mô hình học tập này, với các nền tảng trực tuyến cho phép sinh viên tương tác với các chuyên gia, thực hiện các dự án khởi nghiệp và nhận phản hồi từ cộng đồng. Mô hình học tập trực tuyến và kết hợp (Blended learning): Các công nghệ giáo dục giúp học sinh và sinh viên học khởi nghiệp từ xa, kết hợp với các hoạt động trực tiếp. Ví dụ, StartUp School của Đại học Aalto cung cấp các khóa học trực tuyến kết hợp với các buổi hội thảo thực hành, nơi sinh viên có thể phát triển ý tưởng và nhận tư vấn từ các chuyên gia trong ngành.

AI hỗ trợ phát triển sản phẩm khởi nghiệp, trong giảng dạy và tư vấn khởi nghiệp: Các sinh viên tại Phần Lan cũng có thể sử dụng AI để phát triển các sản phẩm và dịch vụ khởi nghiệp sáng tạo. Ví dụ, trong các chương trình khởi nghiệp tại Đại học Aalto, sinh viên có thể sử dụng các công cụ AI để tối ưu hóa quy trình phát triển sản phẩm, phân tích thị trường và dự đoán xu hướng tiêu dùng.

Có thể nói, mô hình giáo dục khởi nghiệp ở Phần Lan rất đặc thù, kết hợp giữa giáo dục sáng tạo, học thực hành và môi trường khởi nghiệp đầy hỗ trợ. Các tổ chức giáo dục, như Đại học Aalto, và các trung tâm ươm tạo như Start-up Sauna, đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy tinh thần khởi nghiệp và cung cấp những cơ hội cần thiết để biến các ý tưởng thành hiện thực. Sự kết hợp giữa học thuật và doanh nghiệp, cùng với việc khuyến khích thất bại và học hỏi, từ đó đã tạo ra một hệ sinh thái khởi nghiệp mạnh mẽ, giúp Phần Lan duy trì vị thế dẫn đầu trong đổi mới sáng tạo và khởi nghiệp tại khu vực Bắc Âu. Một nghiên cứu của Start-up Finland, tỷ lệ các doanh nghiệp khởi nghiệp được duy trì lâu dài sau 5 năm thành lập ở Phần Lan cao hơn 15% so với các quốc gia khác trong khu vực Bắc Âu, nhờ vào chất lượng giáo dục khởi nghiệp và hệ thống hỗ trợ mạnh mẽ. Theo PwC và Startup-Verband (2022), Phần Lan là một trong những quốc gia có tỷ lệ đầu tư vào start-up

cao nhất trong Liên minh châu Âu, với tổng giá trị đầu tư vào các start-up năm 2022 đạt gần 700 triệu Euro, một phần lớn đến từ các sáng kiến khởi nghiệp tại các trường đại học và tổ chức giáo dục. OECD (2021) đã xếp Phần Lan trong nhóm các quốc gia có mức độ đổi mới sáng tạo cao nhất ở châu Âu, với nhiều sáng kiến khởi nghiệp được sinh ra từ các tổ chức giáo dục và nghiên cứu.

4. Gợi mở cho Việt Nam

Bảng 1. So sánh các yếu tố chính trong giáo dục khởi nghiệp giữa CHLB Đức, Phần Lan và Việt Nam

Yếu tố	CHLB Đức	Phần Lan	Việt Nam
Mô hình đào tạo	Học kết hợp lý thuyết và thực tiễn; chương trình khởi nghiệp xuyên suốt.	Phương pháp học tập chủ yếu là trải nghiệm và học từ các dự án thực tế.	Tập trung chủ yếu vào lý thuyết, ít kết nối thực tế.
Chính sách hỗ trợ từ chính phủ	Chương trình EXIST hỗ trợ các dự án khởi nghiệp sinh viên.	Chính phủ hỗ trợ mạnh mẽ cho các start-up qua các quỹ và tổ chức hỗ trợ.	Các chính sách khởi nghiệp mới bắt đầu được phát triển.
Môi trường ươm tạo và tăng tốc	Các trung tâm như Berlin Startup Stipendium, Hubraum (Deutsche Telekom).	Các trung tâm như Aalto Startup Center, Startup Sauna.	Các tổ chức như VSI, InnoLab, nhưng hạn chế về quy mô và nguồn lực.
Hợp tác giữa trường đại học và doanh nghiệp	Rất mạnh mẽ, với sự tham gia của doanh nghiệp trong giảng dạy và hỗ trợ khởi nghiệp.	Sự hợp tác này được thúc đẩy mạnh mẽ, đặc biệt qua các chương trình khởi nghiệp của Aalto University.	Còn hạn chế, phần lớn mang tính tự phát, chưa có sự tham gia sâu của doanh nghiệp.
Chương trình đào tạo hỗ trợ doanh nhân	Chương trình đào tạo tại các đại học như Đại học Humboldt và Đại học Leuphana.	Các chương trình đào tạo tại Đại học Aalto, Đại học Turku.	Các trường đại học có các khóa học ngắn hạn, ít các chương trình toàn diện.

Nguồn: Tác giả tổng hợp

Bảng 2. Các chương trình đào tạo khởi nghiệp tại các trường đại học Đức, Phần Lan và Việt Nam

Trường đại học	CHLB Đức	Phần Lan	Việt Nam
Tên chương trình	Humboldt Entrepreneurship Program	Aalto Startup Program	Chương trình khởi nghiệp Đại học Quốc gia Hà Nội
Loại chương trình	Chương trình học tích hợp giữa lý thuyết và thực hành.	Chương trình tăng tốc, học từ các dự án thực tế.	Khóa học ngắn hạn, chương trình đào tạo không liên tục.

Hỗ trợ	Hỗ trợ từ các tổ chức doanh nghiệp, quỹ đầu tư.	Hỗ trợ từ các quỹ của chính phủ và nhà đầu tư.	Hỗ trợ từ các tổ chức ươm tạo, ít có quỹ đầu tư lớn.
Đặc điểm nổi bật	Đào tạo từ cơ bản đến nâng cao, có sự tham gia của doanh nghiệp lớn.	Thực hành qua các dự án khởi nghiệp thực tế, hợp tác với các startup.	Đào tạo chủ yếu về lý thuyết, ít chương trình kết nối thực tế.

Nguồn: Tác giả tổng hợp

Qua việc tham khảo về giáo dục khởi nghiệp của các quốc gia, có thể rút ra một vài gợi ý như sau:

Thứ nhất, tích hợp giáo dục khởi nghiệp vào chương trình học: Đức và Phần Lan đều chú trọng đến việc tích hợp giáo dục khởi nghiệp vào chương trình giảng dạy, nhưng cách tiếp cận của mỗi nước lại phản ánh đặc điểm văn hóa và giáo dục riêng biệt. Trong khi Đức tập trung vào thực tiễn và hợp tác với doanh nghiệp, Phần Lan lại nhấn mạnh vào phát triển kỹ năng mềm và sáng tạo. Việc học hỏi từ cả hai mô hình này có thể mang lại những bài học quý giá cho các quốc gia khác trong việc phát triển giáo dục khởi nghiệp. Việt Nam có thể thúc đẩy việc tích hợp các môn học về kỹ năng khởi nghiệp vào hệ thống giáo dục phổ thông, đặc biệt là ở bậc trung học và đại học. Việc này không chỉ giúp học sinh phát triển sớm các kỹ năng tư duy phản biện, lập kế hoạch và tinh thần kinh doanh, mà còn chuẩn bị cho họ những công cụ cần thiết để thành công trong tương lai. Việt Nam nên đẩy mạnh việc đưa các môn học liên quan đến khởi nghiệp vào chương trình giảng dạy ở các cấp học. Các môn học như quản lý sở hữu trí tuệ, quản trị đổi mới sáng tạo và khởi sự doanh nghiệp cần được bổ sung không chỉ trong các trường khối kinh tế mà còn trong các trường thuộc các lĩnh vực khác. Điều này giúp sinh viên sớm có cái nhìn toàn diện về khởi nghiệp và phát triển các kỹ năng quan trọng.

Thứ hai, xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp kết nối giữa trường đại học, doanh nghiệp và chính phủ: Cả Phần Lan và Đức đều đã xây dựng thành công các hệ sinh thái khởi nghiệp mạnh mẽ, trong đó các trường đại học đóng vai trò trung tâm trong việc kết nối với các tổ chức hỗ trợ khởi nghiệp, các nhà đầu tư, các doanh nghiệp lớn và chính phủ. Các trường đại học như Đại học Aalto (Phần Lan), Đại học Humboldt (Đức) đã tạo ra các trung tâm ươm tạo (incubators) và các tổ chức tăng tốc (accelerators) để giúp sinh viên và các nhà khởi nghiệp mới bắt đầu xây dựng, phát triển ý tưởng kinh doanh của mình. Giải pháp cho Việt Nam: Tạo ra các trung tâm ươm tạo tại các trường đại học lớn để giúp sinh viên và các nhà sáng lập có thể thử nghiệm các ý tưởng khởi nghiệp trong môi trường thực tế. Thúc đẩy sự hợp tác giữa các trường đại học và doanh nghiệp lớn trong các ngành công nghiệp chủ chốt, tạo ra cơ hội cho sinh viên tham gia vào những dự án thực tế và nhận được sự hỗ trợ về mặt tài chính và chuyên môn từ các đối tác doanh nghiệp. Xây dựng các chương trình hỗ trợ khởi nghiệp tại các trường đại học, giống như mô hình EXIST ở Đức, nhằm giúp sinh viên có thể tiếp cận nguồn lực và tạo ra các dự án kinh doanh thực tiễn.

Thứ ba, ứng dụng công nghệ và đổi mới sáng tạo trong giáo dục khởi nghiệp: Phần Lan và Đức đều chú trọng ứng dụng công nghệ trong giáo dục khởi nghiệp. Các nền tảng học trực tuyến, các công cụ quản lý dự án, các phần mềm hỗ trợ việc quản lý tài chính cho các start-up rất phổ biến và được sử dụng rộng rãi trong quá trình đào tạo, phát triển khởi nghiệp. Giải pháp cho Việt Nam: Các chương trình đào tạo khởi nghiệp tại Việt Nam cần sử dụng công nghệ để giúp sinh viên và các nhà sáng lập tiếp cận thông tin, công cụ và tài nguyên cần thiết cho việc khởi nghiệp. Tích hợp các khóa học trực tuyến về khởi nghiệp, sáng tạo và công nghệ trong các trường đại học và các tổ chức đào tạo, nhằm giúp người học tiếp cận kiến thức một cách nhanh chóng, hiệu quả.

Thứ tư, đào tạo và bồi dưỡng giảng viên: Để nâng cao chất lượng giảng dạy về khởi nghiệp, các trường đại học cần tăng cường đào tạo và bồi dưỡng giảng viên về kỹ năng chuyên môn, nghiệp vụ, công nghệ thông tin và ngoại ngữ. Đặc biệt, cần ưu tiên tuyển dụng giảng viên có kinh nghiệm thực tế trong lĩnh vực khởi nghiệp. Việc này không chỉ nâng cao chất lượng đào tạo mà còn giúp sinh viên có được kiến thức và kinh nghiệm thực tiễn quý giá. Việt Nam cần phát triển các chương trình đào tạo giảng viên theo hướng chuyên sâu và liên tục, chú trọng đến kỹ năng sư phạm, công nghệ thông tin và ngoại ngữ. Tuyển dụng giảng viên có kinh nghiệm thực tế trong lĩnh vực khởi nghiệp sẽ giúp sinh viên tiếp cận kiến thức và kinh nghiệm thực tiễn, từ đó nâng cao chất lượng giảng dạy. Thiết lập mối quan hệ chặt chẽ với doanh nghiệp để tổ chức các chương trình thực tập, dự án nghiên cứu và hợp tác giáo dục sẽ giúp giảng viên và sinh viên cập nhật xu hướng mới nhất trong ngành. Việc học hỏi từ kinh nghiệm đào tạo và bồi dưỡng giảng viên ở Đức và Phần Lan sẽ giúp Việt Nam xây dựng một hệ thống giáo dục khởi nghiệp chất lượng, góp phần nâng cao năng lực cạnh tranh và khả năng đổi mới trong bối cảnh toàn cầu hóa hiện nay.

Thứ năm, mô hình học qua trải nghiệm từ Đức và Phần Lan cung cấp những bài học quý giá cho giáo dục khởi nghiệp tại Việt Nam. Đức với mô hình học qua trải nghiệm thực tế, Phần Lan với mô hình học tập tích cực và sáng tạo. Việc kết hợp lý thuyết với thực tiễn, khuyến khích làm việc nhóm và phát triển tư duy sáng tạo sẽ giúp sinh viên trang bị những kỹ năng cần thiết để thành công trong môi trường kinh doanh hiện đại. Việt Nam có thể áp dụng các phương pháp này để nâng cao chất lượng đào tạo khởi nghiệp, tạo ra một thế hệ doanh nhân trẻ năng động và sáng tạo.

Thứ sáu, hỗ trợ từ chính phủ và doanh nghiệp: Việc áp dụng những gợi mở từ sự hỗ trợ của chính phủ và doanh nghiệp ở Phần Lan và Đức có thể mang lại những lợi ích lớn cho hệ thống giáo dục khởi nghiệp tại Việt Nam. Việc xây dựng một hệ sinh thái khởi nghiệp hỗ trợ lẫn nhau giữa nhà trường, doanh nghiệp và chính phủ sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho sự phát triển của thế hệ doanh nhân trẻ, từ đó thúc đẩy sự đổi mới và cạnh tranh trong nền kinh tế.

5. Kết luận

Giáo dục khởi nghiệp ở châu Âu, đặc biệt là tại các quốc gia như CHLB Đức và Phần Lan đã chứng minh được tính hiệu quả thông qua những mô hình học tập sáng tạo, sự hỗ trợ mạnh mẽ từ chính phủ và doanh nghiệp cùng với việc tích hợp các chương trình thực tiễn vào hệ thống giáo dục. Những kinh nghiệm quý báu từ các quốc gia này cho thấy việc trang bị cho sinh viên những kỹ năng khởi nghiệp không chỉ là việc truyền đạt kiến thức lý thuyết mà còn là tạo ra môi trường khuyến khích tư duy sáng tạo, khả năng hợp tác và kinh nghiệm thực tế. Đối với Việt Nam, việc áp dụng những bài học này là rất cần thiết để phát triển một thể hệ doanh nhân trẻ năng động và sáng tạo. Như vậy, thông qua việc học hỏi từ các quốc gia châu Âu, Việt Nam có thể không chỉ nâng cao chất lượng giáo dục khởi nghiệp mà còn tạo ra một hệ sinh thái khởi nghiệp phát triển bền vững, góp phần vào sự phát triển kinh tế và xã hội của đất nước trong tương lai./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. BIBB - Federal Institute for Vocational Education and Training (2022), Vocational education and training in Europe - Germany: system description, From Cedefop; ReferNet. *Vocational education and training in Europe database*, 2022
2. BMWi (2016), EXIST Business Start-up Grant, *Publisher Federal Ministry for Economic Affairs and Energy* (BMWi)
3. Francisco Pavón Rabasco (2017), Creativity and innovation in education: Comparisons of Germany and Spain, *In book: Handbook of the management of creativity and innovation: Theory and practice (pp.Chap. 7, pp.135-152)* Publisher: Singapore: World Scientific
4. KfW Bank (2021), Starting a Business in Germany: Situation and Prospects, https://www.kfw-entwicklungsbank.de/PDF/Download-Center/PDF-Dokumente/Selbstdarstellung/2021_Selbstdarstellung_EN.pdf
5. Leena Eskola, Kaija Arhio, Anna-Mari Simunaniemi, Harri Jokela, (2017), The Central Elements of Entrepreneurship Education: A case study in northern Finland, *International Conference 2017*.
6. OECD (2021), Indicator C2. What proportion of national wealth is spent on educational institutions?, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/b35a14e5-en.pdf?>, tải ngày 7/10/2024.
7. PwC & Startup-Verband (2022), German Startup Monitor 2022 September 2022
8. Wang, H. (2022), Effect and Influence of Entrepreneurship Education on Finland's Higher Education System, *Open Journal of Social Sciences*, 10, 226-23.